

2. Митрофанова О.Д., Костомаров В.Г. Методика преподавания русского языка как иностранного / О.Д. Митрофанова, В.Г. Костомаров. – М.: Русский язык, 1990. – 260 с.
3. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация/ С.Г. Тер-Минасова.– М., 2008 – 624
4. Полякова Е.М. Формирование этнокультурной компетенции преподавания русского языка как неродного. URL: <http://www.info.ru./file/php/3/info-2007/moodle/15/.doc>.
5. Пассов Е.И., Кибирева Л.В., Колларова Э. Концепция коммуникативного иноязычного образования: метод. пособие для русистов. СПб.: Златоуст, 2007.
6. Иванова Т.М. Применение учебных лингвострановедческих текстов в преподавании русского языка как иностранного в аспекте межкультурной коммуникации.
7. Кушнир И.Н. Лингводидактическая модель формирования социокультурной компетентности иностранных студентов/ И.Н. Кушнир // Вестник ХНУ.- №22.- С. 157-164.

Формування мовленнєвої компетенції студентів-іноземців за умови використання інтерактивних методів навчання

Снігурова І.І.

*старший викладач кафедри української, російської мов і прикладної лінгвістики
Національного технічного університету «ХПІ»
г. Харків, Україна*

Мова – універсальний інструмент взаєморозуміння, спілкування, пізнання, осмислення й засвоєння змісту всіх дисциплін світової та національної вищої освіти. Вивчення мови вкрай важливе для забезпечення якісної підготовки фахівців у будь-якій країні світу, тому що є важливою умовою успішної діяльності людини в різноманітних галузях виробництва, бізнесу тощо.

Формування мовленнєвої компетенції включає такі складові компетенції: лінгвістичну, комунікативну, соціокультурну, дискурсивну та інші. Для формування мовленнєвої компетенції майбутнього фахівця-іноземця актуальним й ефективним є використання інтерактивних методів навчання, які зорієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але з іншими студентами.

Під час інтерактивного навчання практично всі учасники виявляються залученими в процес пізнання. Вони мають можливість розуміти й рефлексувати щодо своїх думок і знань. Сумісна діяльність студентів у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Це відбувається в атмосфері доброзичливості й взаємної підтримки, що дозволяє не тільки отримувати нові знання, але й розвиває пізнавальну діяльність, підвищуючи її на більш високі форми співпраці.

Інтерактивні методи навчання сприяють активізації пізнавальної діяльності іноземних студентів, самостійному обмірковуванню навчального матеріалу. При інтерактивних формах використовуються технічні та аудіовізуальні засоби навчання, що дозволяє залучати в процесі навчання різні види пам'яті (зорову, слухову, моторну), ставити студентів у ситуацію реального вибору, програвати різні професійно-орієнтовані, побутові та культурно-соціальні сценарії, опрацьовувати моделі поведінки, властиві певному національному середовищу.

До інтерактивних форм навчання можна віднести роботу в малих групах, тренінги, ділові ігри, проблемні дискусії, предметні олімпіади, студентські наукові

конференції, навчальні екскурсії, проектну діяльність, метод «мозкової атаки», метод кейсів, метод «коло ідей», метод «акваріум» тощо.

У парах і групах з іноземними студентами можна проводити активну роботу з предметами. На заняттях використовуються національні українські, російські та інші сувеніри, які ефективно допомагають закріплювати матеріал, розвивають мовлення, роблять заняття цікавим, навчають країнознавству.

Тренінги дозволяють практично відпрацьовувати матеріал, що вивчається, коли в процесі моделювання спеціально заданих ситуацій студенти мають можливість розвинути й закріпити необхідні знання та навички. Творчі тренінги багаторазово повторюють лексико-граматичний матеріал у різноманітних ситуаціях і контекстах, розвивають навички трансформації граматичних конструкцій на прикладах наукового мовлення, відображають комунікативні потреби іноземних студентів у навчально-професійній сфері.

Ситуативно-рольові ігри (наприклад, «День народження», «Чаювання» тощо) активізують діяльність іноземних студентів у засвоєнні мовного матеріалу, допомагають у виборі потрібного мовленнєвого варіанта й готують до вільного спілкування.

Ділова гра моделює стосунки, характерні для певної щоденної або професійної діяльності. Процес навчання в грі максимально наближається до реальної практичної діяльності. У ході ділової гри студенти починають аналізувати специфічні ситуації й вирішувати для себе професійні завдання [4]. Ділова гра являє собою практичне заняття, яке моделює різні аспекти професійної діяльності тих, хто навчається. Під час проведення ігор кожен студент самовисловлюється, підвищує власну самостійність, розвиває навички спілкування.

Використання навчальних дискусій дозволяє організувати живе спілкування студентів, охопити їх різні точки зору, розвинути самостійність судження російською та українською мовами. Іноземні студенти засвоюють навчальний матеріал набагато краще та якісніше, виявляють свої мовленнєві вміння.

Підготовка іноземців до участі в щорічній Міжнародній науково-теоретичній конференції студентів та аспірантів у НТУ «ХПІ» розвиває дослідницькі навички, активізує мислення, формує комунікативну компетенцію. У своїх доповідях студенти можуть розкрити додаткові питання до основного навчального матеріалу, показати своє вміння володіти науковим мовленням.

Навчальні екскурсії дозволяють реалізовувати лінгвокультурологічний підхід до навчання, відпрацьовувати лексичний і граматичний матеріали. Комп'ютерна техніка відкриває напрямок розвитку навчальних віртуальних екскурсій, які дозволяють студентам, знаходячись у навчальній аудиторії, здійснювати заочні прогулянки до найбільш важливих пам'яток світової та вітчизняної архітектури. Прийомом екскурсії в аудиторії є створення студентами за допомогою різнокольорових маркерів вивісок назв магазинів, розвішування їх в аудиторії з подальшою екскурсією по змодельованому місту.

Доступ до великої кількості електронних ресурсів сприяє формуванню й розвитку мовленнєвої компетенції іноземних студентів. Інтернет-ресурси

використовуються студентами для самостійного пошуку й отримання інформації, організовують їх навчальну діяльність. На основі матеріалів з Інтернету іноземці готують різні повідомлення, реферати, есе, презентації, матеріали для участі в дискусіях на актуальні сучасні й професійні теми.

Проектна діяльність надає студентам можливість самостійного набуття знань у процесі вирішення практичних завдань, які потребують знань з різних предметних галузей. Викладач виступає координатором та експертом. Метод проектів завжди зорієнтовано на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну, групову, яку вони виконують протягом певного часу. Цей метод застосовується за наявності практичної, наукової, творчої чи життєвої проблеми, для рішення якої необхідний дослідницький пошук. Наприклад, іноземним студентам-хімікам була запропонована тема: «Харчові добавки та здоров'я людей». Робота над цим проектом була націлена на всебічне й систематичне дослідження проблеми та мала на меті отримання практичного результату - відеофільму. Під час виконання проекту студенти активно занурюються в пізнавальний творчий пошук, розвивають дослідницькі й комунікативні уміння й навички роботи в команді.

Прикладами проектів, які використовуються як форми позааудиторної роботи, можуть бути різноманітні конкурси, вікторини, участь у заходах, що пов'язані з будь-якими подіями в житті університету, а також підготовка творчих вечорів і концертів. Практика доводить, що іноземні студенти виявляють велику активність і зацікавленість, виконуючи подібні завдання; їх мотивація до навчання підвищується.

Кафедри факультета міжнародної освіти й кафедра української, російської мов та прикладної лінгвістики НТУ «ХПІ» щорічно проводять такі позааудиторні форми роботи, як заняття-концерти, тематичні вечори, у тому числі випускний, який зазвичай проходить як театралізована вистава. Студенти із задоволенням беруть участь у таких заходах, знайомляться з елементами російської й української культур.

Таким чином, у вищому технічному навчальному закладі є всі умови для якісної мовленнєвої підготовки майбутніх інженерів-іноземців. Використання інтерактивних методів навчання дозволяє вирішувати одночасно декілька завдань, головним з яких є формування й розвиток комунікативних умінь і навичок іноземних студентів, а також допомагає установити емоційні контакти між ними, забезпечує виховну задачу, тому що привчає їх працювати в команді й дослуховуватися до думок своїх товаришів. Широке застосування інтерактивних методів навчання в процесі професійної підготовки студентів-іноземців сприяє їх активній мисленнєвій і практичній діяльності, розвиває пізнавальні інтереси й здібності, творче мислення, вміння й навички самостійної та розумової праці, що дозволить у подальшому активно й постійно оволодівати знаннями й застосувати їх на практиці.

Список джерел:

1. Формування професійної культури фахівців у системі завдань педагогіки вищої школи / О.С. Пономарьов // Наук. пр. МДГУ ім. П. Могили, 2006. – Т.46: Педагогічні науки, вип. 33. – С. 43 – 47.
2. Мотина Е.И. Язык и специальность: лингвометодические основы обучения русскому языку студентов-нефилологов. – М.: Русский язык, 1983. – 170 с.
3. Педагогические технологии и инновации // www.psylist.net/pedagogika.

4. Бельчиков Я.М. Деловые игры / Я.М. Бельчиков, М.М. Бирштейн.– Рига, 1988. – 304 с.
5. Малишева Г. С. Современные педагогические технологии как средство повышения эффективности процесса обучения [Электронный ресурс] / Г. И. Малышева. – Режим доступа: www.psylist.net/pedagogika.

Разработка системы компьютерных тренажеров для дистанционного курса по русскому языку как иностранному «Дебют»

Снегурова Т. А.

профессор кафедры гуманитарных наук

Романов Ю. А.

доцент кафедры гуманитарных наук

Национального технического университета «ХПИ»

г. Харьков, Украина

Основным принципом дистанционного обучения является использование виртуального пространства с целью взаимодействия главных субъектов учебного процесса – преподавателей и студентов. Дистанционные образовательные технологии (т. е. «образовательные технологии, реализуемые в основном с применением средств информатизации и телекоммуникации, при опосредованном или не полностью опосредованном взаимодействии обучающегося и педагогического работника» [1:59]) находят свое воплощение при дистанционном обучении через систему дистанционных курсов (ДК) – «совокупность средств аппаратно-программного и организационно-методического обеспечения, ориентированную на удовлетворение образовательных потребностей пользователей» [там же]. Таким образом, дистанционный курс по русскому языку как иностранному представляет собой учебно-методический комплекс, который включает учебное пособие, аудиосопровождение, видеосюжеты к диалогам пособия, тесты, на основе которого разрабатывается система компьютерных тренажеров, обеспечивающая возможность обучения студента в интерактивной среде.

Целью ДК «Дебют» является формирование начальной лингвистической компетенции иностранцев, имеющих в качестве языка-посредника английский или французский язык. Этим мотивировано создание двух вариантов ДК: одного – для франкофонов, а второго – для обучаемых, владеющих английским языком.

В ДК получили отражение общедидактические принципы целесообразности, системности, минимизации и тематико-ситуативной организации учебного материала. Лексико-грамматический материал ДК отобран с учетом коммуникативных потребностей иностранцев, впервые попадающих в русскоязычную культурную среду. К таковым относятся как иностранные студенты, приехавшие на учебу в вузы Украины, так и бизнесмены, туристы, все, кто хочет овладеть русским языком наиболее оптимальным способом.

Необходимо отметить, что лингвокультурное пространство Украины многолико: здесь представлены различные языки, культурные традиции, фольклор и т. д. Русский язык занимает в данном конгломерате языков и культур важное место. При этом мы считаем возможным и необходимым ознакомление иностранцев с культурной средой Украины посредством русского языка. Поэтому особенностью